

УДК: 340.132

DOI: <https://doi.org/10.32366/2523-4269-2020-72-3-21-28>

Вітвіцький Сергій Сергійович,

доктор юридичних наук, доцент
(Донецький юридичний інститут МВС України,
м. Кривий Ріг)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4884-1883>

Куракін Олександр Миколайович,

доктор юридичних наук, доцент
(Донецький юридичний інститут МВС України,
м. Кривий Ріг)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0274-6530>

УМОВИ АЛОКАЦІЙНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ В СУЧАСНІЙ ДЕРЖАВІ

У статті авторами зроблено спробу дослідити деякі методологічні питання нормативного прогнозування. При цьому визначено особливості нормативного прогнозування, коротко проаналізовано стратегію розробки нормативних юридичних прогнозів та етапи нормативного прогнозування. Показано необхідність чіткої побудови ієрархії цілей суспільства в правовій площині.

Ключові слова: *правове регулювання; функція; ефективність; прогнозування; правотворчість; правореалізація.*

Постановка проблеми. Якісне управління суспільством та адекватне правове регулювання відповідних відносин вимагає не тільки визначення перспектив і тенденцій розвитку правової дійсності, а й бачення стратегічних шляхів досягнення цілей суспільства в правовій сфері. Це можливо реалізувати, у тому числі, за допомогою системи нормативного юридичного прогнозування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ідея нормативного прогнозування вперше в науковій літературі з'явилася на початку ХХ ст. Проте далі декларацій і побажань справа не пішла. Тільки в 60-х роках розпочалося теоретичне оформлення нормативного підходу в прогностичних дослідженнях, який (порівняно з перспективним підходом) не одержав значного розвитку. У юридичній літературі про нормативне прогнозування згадували вкрай рідко й лише у зв'язку з плануванням законопроектних робіт. Усе це актуалізує необхідність розробки стратегії та методологічного інструментарію нормативного юридичного прогнозування.

Виклад основного матеріалу. Нормативне юридичне прогнозування покликане відшукати шляхи й засоби досягнення цілей суспільства в правовій площині. Тобто в основі нормативного прогнозування лежить складніша ідея, ніж в основі перспективного. Адже якщо під час перспективного прогнозування досить лише провести екстраполяцію в майбутнє тенденцій розвитку досліджуваного об'єкта, то від нормативного прогнозування вимагається здійснити вибір найкращого варіанта розвитку подій за наперед заданими критеріями. До того ж нормативний прогноз будується на базі інформації про загальні тенденції розвитку досліджуваного об'єкта, яку отримуємо з прогнозу перспективного. А це означає, що перспективний та нормативний прогнози тісно пов'язані, і на тому етапі, коли закінчується генерація першого, розпочинається синтез другого.

Важливо також, щоб взаємодія перспективного й нормативного підходів у прогнозуванні відбувалася на кожному етапі прогностичного дослідження. Адже «яка б досконала методика не застосовувалася під час розробки нормативних прогнозів, побудові на їхній основі «дерева цілей», ступінь їхньої оптимальності врешті залежить від повноти й глибини пізнання об'єктивних тенденцій, врахування реальних можливостей, вимог законів суспільного розвитку» [3, с. 43]. А це означає, що якість нормативного прогнозу особливо залежить від ефективності, надійності та достовірності перспективного прогнозу.

Стратегія розробки нормативних юридичних прогнозів базується на ідеї оптимізації, виборі найбільш доцільних, конструктивних та рентабельних шляхів, способів і засобів, які у визначені (бажано найбільш короткі) строки з найбільшою імовірністю дадуть змогу досягти певних цілей щодо досліджуваного об'єкта правової дійсності, а саме — вирішення виявлених у процесі перспективного юридичного прогнозування проблем. Отже, нормативне юридичне прогнозування тісно пов'язане з цілепокладанням ще до моменту переходу прогностичної інформації до сфери планування, проєктування, програмування та регулювання загалом. Адже саме система цілей, сформована в процесі цілепокладання, є критерієм визначення можливих шляхів, способів та засобів вирішення проблем, у чому й полягає завдання нормативного прогнозування. Причому, формуючи цілі щодо досліджуваного об'єкта, доцільно як і під час перспективного прогнозування, так і проблемного аналізу, зокрема, враховувати характеристики, показники прогнозного фону, створюючи їхню систему за значущістю, ступенем впливу на прогнозований об'єкт.

Таким чином, можна спробувати схематично визначити послідовність дій щодо розробки нормативного юридичного прогнозу. Для цього скористаємося будь-якою уявною, абстрактною ситуацією, наприклад, щодо прогностичного дослідження стану та динаміки правопорушень. Уявімо, що в результаті перспективного прогнозування стану та динаміки правопорушень у певному гіпотетичному регіоні був визначений цілий спектр варіантів перспективного прогнозу досліджуваного явища. Наприклад, пряма екстраполяція в майбутнє давала стан правопорушень у регіоні на перспективу найближчих 10 років 1 млн. правопорушень, верхня межа становила 1,4 млн. правопорушень, нижня — 0,6 млн., а найбільш імовірний стан правопорушень — 1,2 млн. правопорушень.

Це, звичайно, умовні дані перспективного прогнозу, наведені для ілюстрації теоретичних положень. Інформація в перспективному прогнозі (вказаний спектр варіантів прогнозу) окреслює певні можливості розвитку досліджуваного об'єкта в майбутньому за умови виключення прийняття певних рішень та активної діяльності на їхній основі, що здатні змінити хід розвитку прогнозованого об'єкта в напрямку, бажаному для зацікавленого суб'єкта. Проте, як відомо, цінність юридичного прогнозування, як і будь-якого іншого виду соціального прогнозування, полягає в генерації інформації, за допомогою якої можна змінити тенденції розвитку досліджуваного об'єкта в бажаному напрямку (звичайно, до певної межі). Указана інформація повинна містити конкретні рекомендації щодо шляхів, засобів імовірного вирішення перспективних проблем.

Отже, логіка розробки нормативного прогнозування виглядатиме так: спочатку слід визначити, так би мовити, кінцеву мету, яку іноді називають ідеалом [1, с. 56], що є моделлю бажаного майбутнього. У згаданому прикладі це буде бажаний для суспільства показник стану правопорушень у регіоні. Звичайно, при цьому можна абстрагуватися від впливу факторів прогнозного фону, а можна їх врахувати. Проте, у будь-якому випадку, кінцева мета повинна бути обґрунтована. Крім того, за умовного виключення дії факторів прогнозного фону дослідник все ж таки повинен у загальних рисах враховувати реалії розвитку досліджуваного об'єкта в контексті зовнішніх умов. Тому одразу ж необхідно відхилити варіанти надмірного й надто різкого зниження чи зростання кількості правопорушень. Цілком обґрунтованим буде намагання припинити зростання кількості

правопорушень і стабілізації їхньої кількості на рівні наявних 700 тис. правопорушень на рік, що є конкретною кінцевою метою суспільства в цьому плані.

Але в процесі наукового аналізу з урахуванням даних перспективного прогнозу дослідник, наприклад, доходить висновку про необхідність певної корекції кінцевої мети, яка вже полягатиме у стабілізації показника на рівні 800 тис. правопорушень на рік. Далі, аналізуючи дані прогнозного фону, він констатує, наприклад: оскільки за питомою вагою впливу фактори зростання кількості правопорушень у регіоні (постійне зниження життєвого рівня населення регіону, зростання безробіття, низька ефективність роботи правоохоронних та інших державних органів, їхня корумпованість тощо) поки що переважають над факторами зниження кількості правопорушень. Проте цілком можливо вжити заходів (сприяння розвитку автентичних і рентабельних напрямів економіки регіону, житлове будівництво, додаткове створення робочих місць, перекриття потоків нелегальної міграції та каналів переміщення контрабандних товарів, наркотиків, зброї, правова освіта населення, поліпшення роботи правоохоронних та інших державних органів тощо), що призведуть до зниження динаміки правопорушень. У результаті можна очікувати певного зниження кількості правопорушень і їхньої стабілізації на рівні хоча б 900 тис. правопорушень. Таким чином, одержані ще два показники: 0,8 млн. і 0,9 млн. правопорушень на рік, які в науковій літературі часто називають відповідно абсолютним та відносним оптимумами [6, с. 28], що за своєю суттю є нормативними, характеризують мету й виступають результатом цілепокладання. Отже, динаміка правопорушень очікується в середньому на рівні зростання на 50 тис. щороку, а бажано знизити цей показник хоча б до 20 тис.

Наступним кроком є власне розробка нормативного прогнозу. З цією метою проводиться моделювання з використанням цілого комплексу методів юридичного прогнозування. Причому визначається не один, а багато шляхів, способів та засобів вирішення прогнозованих проблем. Для цього доцільно проаналізувати кожен спосіб, захід чи засіб та інші ресурси, а потім побудувати системну нормативну модель із визначенням співвідношення всіх цих способів, заходів, засобів, шляхів на основі оптимального їхнього поєднання у відповідних пропорціях. Так, у нашому прикладі прогнозування стану правопорушень слід спочатку визначити реальну можливість, доцільність, рентабельність, обґрунтованість кожного з таких заходів та шляхів вирішення назриваючих проблем, як організація та сприяння розвитку широкої мережі суб'єктів підприємництва, налагодження системи житлового будівництва, додаткове створення робочих місць (у тому числі враховуючи попередні заходи), поліпшення матеріального та кадрового забезпечення правоохоронних та інших державних органів, підвищення винагороди державним службовцям, організація належного контролю за діяльністю державних органів, удосконалення системи нормативно-правових актів, що регулюють питання діяльності, повноважень та відповідальності держави перед особою, перекриття потоків нелегальної міграції, каналів переміщення контрабандних товарів, наркотиків, зброї, правове виховання населення тощо. А потім на основі системного аналізу всіх цих та інших заходів, шляхів і способів необхідно сформулювати оптимальний варіант їхнього співвідношення. Так, зокрема, у згаданому прикладі слід насамперед акцентувати увагу на здійсненні оперативних заходів, що можуть дати швидкий, сталий та бажаний ефект (наприклад, заходи щодо поліпшення роботи державних органів), а також на способах і шляхах вирішення найбільш вагомих проблем (наприклад, способи поліпшення соціально-економічних умов життя населення регіону).

Таким чином, результатом нормативного прогнозування є рекомендації органам, що приймають рішення, стосовно визначення системи оптимальних можливих шляхів, способів, заходів, засобів, реалізація яких із найбільшою імовірністю призведе до вирішення перспективних проблем. Указана інформація допомагає суб'єктам відповідного прогнозування прийняти обґрунтоване рішення щодо прогнозованого об'єкта.

Процедура розробки нормативного прогнозу, описана вище, є надто спрощеною, схематичною і має умовний та ілюстративний характер, адже на практиці доводиться здійснювати комплексний аналіз великої кількості факторів прогнозного фону та генерацію масштабної системи ресурсів. До того ж під час юридичного прогнозування проблемний (перспективний) та цільовий (нормативний) аналізи слід проводити в контексті загальнодержавного, а то й глобального рівнів.

Змістом нормативного юридичного прогнозу є інформація про можливі й необхідні шляхи, способи, засоби, які з найбільшою імовірністю призведуть до вирішення назріваючих проблем стосовно того чи іншого об'єкта державно-правової дійсності і, таким чином, досягнення цілей суспільства щодо нього.

З метою підвищення ефективності, надійності, достовірності, обґрунтованості та точності результатів нормативного юридичного прогнозування необхідно певним чином упорядкувати, класифікувати цілі суспільства в державно-правовій сфері діяльності, створити певну їхню систему, оскільки всі вони різні за значенням. Соціальні цілі в літературі з прогностики прийнято інтегрувати в єдину систему ієрархічного характеру з умовною назвою «дерево цілей» («дерево соціальних цілей») [1, с. 63], а також диференціювати їх за вагомістю: одна чи кілька цілей є кінцевими, потім ідуть численні похідні першого, другого, третього і т. ін. порядків. При цьому ієрархічна система цілей будується таким чином, що кожна мета наступного порядку впливає з мети попереднього порядку (відповідно вся система цілей впливає з кінцевої мети). Під час прогностичного дослідження того чи іншого об'єкта правової дійсності слід системно (комплексно) аналізувати цілі щодо цього об'єкта в контексті інших соціальних цілей, установлюючи при цьому зв'язки між ними та їхнє співвідношення.

Так, у процесі прогнозування стану правової культури населення нашої країни результатом цілепокладання може бути наступна система цілей. Кінцевою в такому випадку буде мета підвищення рівня правової культури населення, а також подолання правового нігілізму. Ця кінцева профільна (що стосується досліджуваного об'єкта) мета конкретизується цілями нижчого порядку, якими є підвищення рівня розвитку правосвідомості суспільства (що, у свою чергу, включає цілі нижчого порядку: формування більш-менш досконалих раціональних компонентів правосвідомості, і зокрема розвиток юридичної науки, адекватний потребам практики, визначення теоретико-методологічних засад і принципів юридичної науки, формування цілісної теорії і методології дослідження правових явищ, розробка однозначної, точної, простої юридичної термінології, налагодження та зміцнення наукових зв'язків юриспруденції з іншими галузями знань та діяльності тощо, а також цілі формування емоційних та вольових структурних елементів правосвідомості суспільства), удосконалення та гармонізація правової діяльності (яка дезагрегується на цілі нижчих структурних рівнів: удосконалення теоретичної, освітньої і практичної правової діяльності, і зокрема правотворчої та правореалізаційної діяльності), підвищення рівня розвитку системи правових актів (правової бази) суспільства. Вказані цілі конкретизуються за допомогою цілей нижчих порядків і становлять систему, так би мовити, профільних цілей (які стосуються об'єкта прогнозування). Крім того, втілення в життя цих цілей тісно пов'язане з так званими фоновими цілями (які стосуються інших об'єктів дійсності, що активно впливають на об'єкт прогнозування), що допоможе у вирішенні перспективних проблем щодо прогнозованого об'єкта (оскільки всі цілі відповідають перспективним проблемам).

На основі визначеної системи цілей формується низка конкретних заходів, які з найбільшою імовірністю призведуть до досягнення цих цілей. Такими заходами у згаданому прикладі можуть бути: належна організація правової освіти населення та окремих його категорій (проведення заходів щодо правової освіти в навчальних закладах, на підприємствах, установах, організаціях, у системі державних органів різними способами та

методами, введення обов'язкових курсів із правознавства тощо), проведення ефективної правової пропаганди та агітації (створення та забезпечення функціонування системи поширення знань про державу й право через засоби масової інформації, ознайомлення з чинним законодавством та його аналіз, проведення ефективної правової агітації населення різними способами, максимізація ефекту вказаних засобів) підвищення правової активності населення та стимулювання правового самовиховання кожної людини тощо.

Крім того, для досягнення зазначених цілей необхідно реалізувати цілу низку заходів у політичній, економічній, соціальній, загальнокультурній, демографічній, науково-технічній та інших сферах суспільного буття.

Таким чином, для підвищення ефективності юридичного прогнозування в процесі цілепокладання доцільно сформувати ієрархічну багаторівневу систему профільних та фонових цілей щодо конкретного об'єкта прогнозування. При цьому слід виділити одну (чи кілька) кінцеву профільну мету, на основі якої ієрархічно будуються наступні рівні (порядки) більш конкретних цілей. Графічно така система цілей зображується у вигляді трикутника [2, с. 174] чи піраміди, вершиною яких є кінцева мета, а в основі — максимально конкретні цілі, що досягаються в короткі строки і з невеликими витратами ресурсів. До того ж найбільшого ефекту можна досягти під час системного аналізу проблем та цілей у правовій сфері шляхом поєднання «дерева проблем» та «дерева цілей» в єдину модель. Останню іноді називають «проблемно-цільовим ромбом» [1, с. 85] або «проблемно-цільовим кристалом», використання якого дасть змогу більш системно, науково, ефективно та прискорено провести процес юридичного прогнозування.

У цілому логіку прогностичного дослідження з використанням так званого «проблемно-цільового ромбу» («проблемно-цільового кристалу») схематично можна проілюструвати на прикладі прогнозування стану законодавства в нашій державі (щоправда, в досить спрощеному варіанті).

У такому випадку в процесі перспективного прогнозування дослідник одержує ієрархічну систему перспективних проблем («дерево проблем»). При цьому ключовою (корінною) є проблема недосконалості чинного законодавства, яка дезагрегується на проблеми першого порядку (рівня): проблема значного відставання законодавства від реалій суспільного життя, «поглиблення основної суперечності між двома сторонами (сферами) правової системи — правотворенням і правореалізацією» [16, с. 7], деформації правозастосовної діяльності (корупція, послаблення відповідальності та вимогливості, зниження рівня професіоналізму посадових осіб) [15, с. 22], падіння престижу права та правовий нігілізм, проблема техніко-юридичної недосконалості нормативно-правових актів тощо. Крім того, не слід забувати і про комплекс проблем, що постають у процесі зближення законодавства України з європейським правом [4; 5; 10; 13; 14].

Тоді проблемами нижчого (більш конкретного) порядку (рівня) будуть, наприклад, недосконалість формування структури нормативно-правових актів, форми та мовного викладу їхнього змісту, прогалини та суперечності в законодавстві, відсутність чіткої правової регламентації питань, пов'язаних із функціонуванням джерел права, насамперед нормативно-правових актів, проблеми неврегульованості окремих питань суспільного життя, надмірне дублювання правових норм [11, с. 119–120], безсистемний характер законотворчого процесу [7, с. 29] і взагалі відсутність раціонального порядку підготовки нормативно-правових актів [8, с. 125–126], дія застарілих актів, існування істотних суперечностей між чинними актами, неефективність багатьох законів, нестабільність законодавства [9, с. 137] і т. ін.

На нижчих рівнях цієї системи вказані та інші проблеми розгалужуються в більш конкретні, що стосуються хоча б якогось одного нормативно-правового акта. Причому всі ці проблеми, як уже було сказано, аналізуються перспективно, тобто виявляють назріваючі проблеми або розглядають уже наявні проблеми на предмет їхнього подальшого розвитку.

Крім того, для кожної проблеми бажано визначити весь спектр можливих варіантів її розвитку. Таким чином дослідник одержує одну частину «проблемно-цільового ромбу» («проблемно-цільового кристалу») — «дерево проблем» («піраміду проблем»). При цьому можна цілком погодитися з тим, що прогнозування розвитку законодавства повинно не тільки виявити «спектр можливостей» та імовірність їхньої реалізації, а й саме ту можливість, реалізація якої виявиться найбільш дівою з точки зору соціальної ефективності майбутнього правового регулювання суспільних відносин [12, с. 149].

Далі на основі виявленого під час перспективного юридичного прогнозування комплексу проблем формується певний конкретний ідеал як найкращий варіант розвитку досліджуваного об'єкта, який, по суті, є кінцевою метою і вершиною в ієрархії цілей. Так, у нашому прикладі такою метою буде побудова досконалого законодавства, яке б враховувало всі природні права людини, ввiбрало б найкращі зразки моралі та права, сприяло б удосконаленню і самовираженню людини як найбільшій цінності суспільства. Потім конкретний ідеал уточнюється з огляду на дію зовнішніх щодо об'єкта прогнозування факторів (прогнозного фону). Тобто обирається не просто найкращий варіант, а найкращий варіант із реально можливих. У нашому ж прикладі це побудова відносно досконалого (на даний період розвитку суспільства) законодавства. Причому, враховуючи різні можливі варіанти поєднання та співвідношення щодо прогнозованого об'єкта факторів (прогнозного фону), у процесі прогностичного дослідження доцільно визначити цілий спектр відносних ідеалів. Отже, на основі кінцевої (головної) мети-ідеалу будуються цілі-оптими, досягнення яких необхідне і можливе за існуючих умов для руху до ідеального стану.

Наступним кроком дослідження є формування більш конкретних цілей (цілей нижчих порядків), які конкретизують цілі-оптими. У згаданому прикладі такими цілями нижчих порядків (рівнів) будуть прийняття нових нормативно-правових актів, які б врегулювали ті види суспільних відносин, щодо регламентації яких існують прогалини, проведення науково обґрунтованої систематизації нормативно-правових актів, усунення суперечностей у законодавстві, вдосконалення термінології та мовного викладу нормативно-правового матеріалу, усунення дублювання окремих положень у кількох нормативно-правових актах, належна структурна організація нормативно-правового матеріалу тощо. Причому згадані та інші цілі нижчих рівнів є різнопорядковими, тобто підпорядковуються одні іншим (їх іноді називають норма-цілями).

На основі такої ієрархічної системи цілей визначаються завдання, шляхи, способи, засоби, строки оптимального вирішення перспективних проблем і розробляються рекомендації для прийняття конкретних рішень, завдяки чому здійснюється перехід до конструктивних способів передбачування, зокрема управління.

Висновки. Високу ефективність моделей на зразок проблемно-цільового ромбу доведено їхнім використанням у більшості суспільних наук. Тому цілком правомірним є і припущення можливості досягнення аналогічного ефекту в юридичному прогнозуванні. Щоправда, при цьому необхідно створити дійсно наукову теорію та методологію юридичного прогнозування, яка б відповідала вимогам суспільного життя, і впровадити її обґрунтовані рекомендації в практику прогностичного дослідження.

Список використаних джерел

1. Бестужев-Лада И. В. Нормативное социальное прогнозирование: возможные пути реализации целей общества. Опыт систематизации. М.: Наука, 1987. 194 с.
2. Бестужев-Лада И. В. Поисковое социальное прогнозирование. Красноярск, 1986. 213 с.
3. Гендин А. М. Единство поискового и нормативного подходов в социальном прогнозировании. *Проблемы социального прогнозирования*: Сб. научн. трудов. Красноярск, 1978. Вып. 4. С. 42–48.
4. Железняк Н. Проблеми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу. *Право України*. 2004. № 11. С. 140–143.

5. Ковальова О. Зближення законодавства Європейського Союзу з правовими системами держав-кандидатів на вступ до ЄС. *Право України*. 2003. № 9. С. 138–142.
6. Козюбра Н. И. Юридическая наука и перспективное прогнозирование. *Методологические проблемы юридической науки*. К.: Наукова думка, 1990. С. 27–36.
7. Колодій А. М. Конституція України як основа правової реформи в нашій державі. *Бюлетень законодавства і юридичної практики України*. 1998. № 2. С. 23–31.
8. Коростей В. Проблеми правотворчості в Україні. *Право України*. 2004. № 3. С. 121–128.
9. Коттенко О., Мурашин Г. Деякі методологічні аспекти наукового забезпечення законодавчого процесу. *Вісник Академії правових наук України*. 2003. № 2–3. С. 133–141.
10. Кравчук І. Реформування інституційного механізму адаптації права України до права ЄС. *Право України*. 2005. № 1. С. 16–20.
11. Луць Л. Трансформація нормативної частини сучасної правової системи України. *Право України*. 2003. № 3. С. 118–127.
12. Нагребельний В. П. Прогнозування юридичне. *Юридична енциклопедія*. К.: Українська енциклопедія. Т. 5. 2003. С. 149–150.
13. Ониськів М. Глобалізація і правотворення. *Право України*. 2002. № 9. С. 10–14.
14. Опришко В. Питання трансформації європейського права в законодавство України. *Право України*. 2001. № 2. С. 27–30.
15. Рабінович П. М. Загальна концепція правової реформи в Україні: до характеристики вихідних засад. *Вісник Академії правових наук*. 1998. № 1. С. 17–29.
16. Шемшученко Ю., Ющик О. До проблеми формування законодавчої політики в Україні. *Право України*. 2005. № 11. С. 5–13.

References

1. Bestuzhev-Lada, I. V. (1987). Normativnoe social'noe prognozirovanie: vozmozhnye puti realizacii celej obshchestva. Opyt sistematizacii [Normative social forecasting: possible ways to achieve the goals of society. Systematization Experience]. M.: Nauka. 194 s. [in Russian].
2. Bestuzhev-Lada, I. V. (1986). Poiskovoe social'noe prognozirovanie [Поисковое социальное прогнозирование]. Krasnoyarsk. 213 s. [in Russian].
3. Gendin, A. M. (1978). Edinstvo poiskovogo i normativnogo podhodov v social'nom prognozirovanii. Problemy social'nogo prognozirovaniya: Sb. nauchn. trudov [The unity of search and regulatory approaches in social forecasting. Problems of social forecasting: Sat. scientific labor]. Krasnoyarsk. Vyp. 4. S. 42–48. [in Russian].
4. Zhelezniak, N. (2004). Problemy adaptatsii zakonodavstva Ukrainy do zakonodavstva Yevropeiskoho Soiuzu [Problems of adaptation of the legislation of Ukraine to the legislation of the European Union]. *Pravo Ukrainy*. № 11. S. 140–143 [in Ukrainian].
5. Kovalova, O. (2003). Zblyzhennia zakonodavstva Yevropeiskoho Soiuzu z pravovymy systemamy derzhav-kandydativ na vstup do YeS [Approximation of European Union legislation with the legal systems of the candidate countries for accession to the EU]. *Pravo Ukrainy*. 2003. № 9. S. 138–142 [in Ukrainian].
6. Kozubra, N. I. (1990). YUridicheskaya nauka i perspektivnoe prognozirovanie [Law and Forecasting]. Metodologicheskie problemy yuridicheskoy nauki. K.: Naukova dumka. S. 27–36 [in Russian].
7. Kolodii, A. M. (1998). Konstytutsiia Ukrainy yak osnova pravovoi reformy v nashii derzhavi [The Constitution of Ukraine as the basis of legal reform in our state]. *Biuleten zakonodavstva i yurydychnoi praktyky Ukrainy*. № 2. S. 23–31 [in Ukrainian].
8. Korostei, V. (2004). Problemy pravotvorchosti v Ukraini [Problems of lawmaking in Ukraine]. *Pravo Ukrainy*. № 3. S. 121–128 [in Ukrainian].
9. Kottenko O., Murashyn H. (2003). Deiaki metodolohichni aspekty naukovooho zabezpechennia zakonodavchoho protsesu [Some methodological aspects of scientific support of the legislative process]. *Visnyk Akademii pravovykh nauk Ukrainy*. № 2–3. S. 133–141 [in Ukrainian].
10. Kravchuk, I. (2005). Reformuvannia instytutsiinoho mekhanizmu adaptatsii prava Ukrainy do prava YeS [Reforming the institutional mechanism of adaptation of Ukrainian law to EU law]. *Pravo Ukrainy*. № 1. S. 16–20 [in Ukrainian].

11. Luts, L. (2003). Transformatsiia normatyvnoi chastyny suchasnoi pravovoi systemy Ukrainy [Transformation of the normative part of the modern legal system of Ukraine]. *Pravo Ukrainy*. № 3. S. 118–127 [in Ukrainian].
12. Nahrebelnyi, V. P. (2003). Prohnozuvannia yurydychne [Legal forecasting]. *Yurydychna entsyklopediia*. K.: Ukrainska entsyklopediia. T. 5. S. 149–150 [in Ukrainian].
13. Onyskiv, M. (2002). Hlobalizatsiia i pravotvorennia [Globalization and lawmaking]. *Pravo Ukrainy*. № 9. S. 10–14 [in Ukrainian].
14. Opryshko, V. (2001). Pytannia transformatsii yevropeiskoho prava v zakonodavstvo Ukrainy [Issues of transformation of European law into Ukrainian legislation]. *Pravo Ukrainy*. № 2. S. 27–30 [in Ukrainian].
15. Rabinovych, P. M. (1998). Zahalna kontseptsiiia pravovoi reformy v Ukraini: do kharakterystyky vykhidnykh zasad [The general concept of legal reform in Ukraine: to characterize the basic principles]. *Visnyk Akademii pravovykh nauk*. № 1. S. 17–29 [in Ukrainian].
16. Shemshuchenko, Yu., Yushchuk, O. (2005). Do problemy formuvannia zakonodavchoi polityky v Ukraini [To the problem of formation of legislative policy in Ukraine]. *Pravo Ukrainy*. № 11. S. 5–13 [in Ukrainian].

Vitvitskyi Sergiy,

Doctor of Law, Associate Professor

(Donetsk Law Institute, MIA of Ukraine, Kryvyi Rih)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4884-1883>

Kurakin Oleksandr,

Doctor of Law, Associate Professor

(Donetsk Law Institute, MIA of Ukraine, Kryvyi Rih)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0274-6530>

CONDITIONS OF ALLOCATION EFFICIENCY OF LEGAL REGULATION IN THE MODERN STATE

In the article the author tries to investigate some methodological issues of normative forecasting. At the same time, normative forecasting is determined, the strategy of development of normative legal forecasts and stages of normative forecasting are briefly analyzed. The necessity of clear construction of hierarchy of the purposes of a society in a legal plane is shown. In the legal literature, regulatory forecasting has been mentioned very rarely and only in connection with the planning of draft laws. All this highlights the need to develop a strategy and methodological tools for regulatory legal forecasting. Based on the fact that the normative forecast is based on information about the general trends of the studied object, which is based on the forecast of the prospective, the author believes that the prospective and normative forecasts are closely related: when the generation of the first ends, the synthesis of the second begins. It is noted that the result of regulatory forecasting is a recommendation to decision-makers to determine the system of optimal possible ways, methods, measures, tools, the implementation of which is most likely to lead to future problems. This information helps the subjects of the relevant forecast to make an informed decision about the forecast object. In order to increase the efficiency, reliability, validity and accuracy of the results of regulatory legal forecasting, it is necessary to organize, classify the goals of society in the state and legal sphere, to create a certain system, because they all differ in meaning. In addition, to achieve these goals it is necessary to implement a number of measures in the political, economic, social, cultural, demographic, scientific and technical and other spheres of social life. On the basis of such hierarchical system of the purposes tasks, ways, means, terms of the optimum decision of perspective problems are defined and recommendations for acceptance of concrete decisions are developed, than transition to constructive ways of management is carried out. The high effect of models such as the problem-target rhombus is proved by their use in most social sciences. Therefore, it is quite legitimate to assume the possibility of achieving a similar effect in legal forecasting. However, it is necessary to create a truly scientific theory and methodology of legal forecasting, which would meet the requirements of public life, and implement its sound recommendations in the practice of forecasting research.

Key words: legal regulation; function; efficiency; forecasting; legal creativity; legal implementation.

Надійшла до редколегії 03.07.2020

Зразок для цитування:

Вітвіцький С. С., Куракін О. М. Умови алокаційної ефективності правового регулювання в сучасній державі. *Правовий часопис Донбасу*. 3 (72). 2020. С. 21—28. DOI: <https://doi.org/10.32366/2523-4269-2020-72-3-21-28>